Klementina VOSYLYTĖ

STILISTINIS ŽODŽIŲ APIBŪDINIMAS "LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNE"

§1. Leksikos stilistinę klasifikaciją žodynuose paprastai rodo tam tikros stilistinės pažymos. Stilistinė pažyma apibrėžia žodžio ar jo reikšmės stilistinę kokybę. Tačiau ne visada šiomis priemonėmis galima tiksliai perteikti stilistinį žodžio modalumą. Tai visų žodynų problema. Su šia problema susiduria ir LKŽ sudarytojai bei redaktoriai. Kad stilistiškai konotuotos leksikos skirstymo pamatas LKŽ labai įvairuoja, kad stilistiškai apibūdinami tik kurie ne kurie žodžiai ir kad žodynininkų vartojamos stilistinės pažymos labai pabiros, nenuoseklios, yra nurodęs J.Pikčilingis (1975:10—11). Šio straipsnio tikslas — apžvelgti stilistinių pažymų sistemą LKŽ, iškelti jos trūkumus ir pažymų vartojimo nenuoseklumus.

Leksikos stilistinės klasifikacijos klausimais nėra visiškai vieningos nuomonės nei lingvistinės stilistikos teoriniuose, nei leksikografiniuose darbuose. Šių nesutarimų priežastis yra aptarusi E.Petriščeva knygoje, skirtoje rusų kalbos žodžių stilistinei analizei (Петрищева 1984:3—14). Pačiais bendraisiais leksikos stilistinės klasifikacijos klausimais esminių nesutarimų paprastai nesti. Šio straipsnio autorė daugiausia remiasi lietuvių stilisto J.Pikčilingio stilistine žodyno diferenciacija (Pikčilingis 1975:8—22). Kad vieni žodžiai yra stilistiškai neutralūs, o kiti — stilistiškai kononuoti (žymėti), pripažįsta visi stilistai. Stilistiškai neutralūs yra tie žodžiai, kurie neturi nei šnekamajai, nei knyginei kalbai būdingų emocinių, vaizdinių ar kitokių stilistinių atspalvių. Stilistiškai konotuota leksika daiktus, reiškinius ar ypatybes ne tik įvardija, bet ir charakterizuoja, teikia papildomos stilistinės informacijos. Stilistiškai konotuotas žodis vadinamas konotatu ir sudaro opoziciją denotantui, t.y. žodžiui, neturinčiam jokio stilistinio atspalvio. Žodžio stilistinę konotaciją sudaro funkcinė ir emocinė bei ekspresinė konotacijos. Atsižvelgiant į žodžio vartojimo sferą bei funkcionavimo sąlygas, žodynuose paprastai žymimi žodžiai, turintys šnekamosios kalbos atspalvį, ir žodžiai, turintys knyginį atspalvį.

§2. Pirmiausia apžvelkime, kaip LKŽ pateikiami žodžiai, konotuoti šnekamosios kalbos atžvilgiu. Pažyma šnek. LKŽ instrukcijoje aiškinama taip: "šnekamosios kalbos žodis, jo reikšmė, posakis, turintis ryškų laisvos, nevaržomos, kartais pajuokiamos, šiurkštokos kalbos atspalvį" (LKŽ instrukcija 1980:35). Visų pirma neaišku, ar šnekamosios kalbos žodžiais laikomi liaudies (tarmių), ar bendrinės šnekamosios kalbos žodžiai, ar vieni ir kiti. Be to, neginčytinas teiginys, kad šnekamosios kalbos žodžiams labiau negu knyginei

leksikai būdingas ekspresyvumas, emocingumas, raiškumas bei vertinamasis elementas, rodosi, nėra pakankamas kriterijus šnekamajam stiliui apibrėžti. Ekspresyvumas, emocingumas, pajuokiamas ar šiurkštokas atspalvis — žodžių emocinės bei ekspresinės konotacijos sfera. LKŽ instrukcijoje pažymai šnek. iliustruoti pateikiami tokie pavyzdžiai: *išverstabambis, - ė, bebekas* ir *knabė* 2-oji reikšmė 'nosis'. Deja, pačiame žodyne ši pažyma pridėta tik prie žodžio *knabė* 2-osios reikšmės, *išverstabambis, -ė* ir *bebekas* pateikti be jokių stilistinių pažymų. Tame pačiame instrukcijos paragrafe yra pastaba, kuri visiškai prieštarauja tam, kas pasakyta instrukcijoje aukščiau ir čia jau cituota. Štai ta pastaba: "Kadangi didžiąją Žodyno dalį sudaro liaudies šnekamosios kalbos žodžiai, jų reikšmės, posakiai, kurių dažnas turi tam tikro laisvumo atspalvį literatūrinės kalbos normų atžvilgiu, tad nenorint Žodyno perkrauti pažymomis šnek., tąja pažyma žymimi tik literatūrinės šnekamosios kalbos stiliui būdingi žodžiai" (LKŽ instrukcija 1980:35). Taigi čia jau skiriami liaudies šnekamosios ir bendrinės šnekamosios kalbos žodžiai. Nuostata, kad pažyma šnek. žymėtini tik bendrinės šnekamosios kalbos stiliui būdingi žodžiai, tiktų tik bendrinės kalbos žodynui. Kaip pažyma šnek. realizuojama pačiame LKŽ, galima susidaryti vaizdą iš pateiktų pavyzdžių. Ja žymimi, pvz., šie žodžiai: *rabantuoti, atsirabantuoti, įsirabantuoti, nusirabantuoti, užsirabantuoti, rabanuotis, įsirabanuoti, rabazdinti, rabazduotis, parsirabazduoti, susirabazduoti, rabždintis, rabiza*, bet jos nėra prie tų pačių ar panašių reikšmių bei vartojimo sferos žodžių: *išsirabantinti, rabėti, rabinti, rabuotis, atsirabūzdinti*. Šnekamaisiais žodžiais laikomi: *raira, rairėti, raironė, rairoti, rairūnas, -ė*, 1 *rairuoti*, o analogiškos vartojimo sferos žodžiai, kaip 2 *rairokas, -ė*, 2 *rairuoti, rarokas, rarėti, rarinti, raruoti*, jais nelaikomi. Prieveiksmis *repečkomis* bei veiksmažodžiai *repečkoti, repečkuoti, riūtinti* turi pažymas šnek., veiksmažodžių *rėplioti, rėplinėti* šią pažymą turi tik 3-iosios reikšmės, veiksmažodžiai *roblinėti, roblinti, robloti* bei prieveiksmis *roblomis* neturi jokios stilistinės pažymos, o *rioglinti, rioglioti, roglinti, roglinėti* žymimi tik pažyma menk., taigi stilistiškai apibūdinami jau visai kitu atžvilgiu. Žodžiai *ryzintis, rizitauti, rizius, rizutis* žymimi šnek., o *ryzmenė*, 1 ir 2 *ryzuoti* — be pažymos. Veiksmažodžiai *rumžti, runtinti, runtyti* LKŽ pateikiami su pažyma šnek., o panašių reikšmių ir vartosenos veiksmažodis *ruobti* bei daiktavardis *runtulis* — be stilistinių pažymų. Šnekamaisiais žodžiais laikomi ir šie veiksmažodžiai ar jų reikšmės: *riuopštinėtis, riūtėti, riūtinti, riūtoti, sliūkinėti, sliūkinti* (*sliūksoti* — be pažymos šnek.), *smurgsoti*, 2 *smurgti* (ta pačia reikšme *smursti* — be stilistinės pažymos), *snapinėti, snarpsoti, snopsoti, sominėti*, 1 *sominti* (2 *sominti, somti* — be pažymos), *stenėti* 3-ioji, 4-oji ir 5-oji reikšmės, *stybinti, stybrinti, stimplioti, stingčioti*, 1 *styrinti, striūginti, striūlinėti, striūlinti, svygnoti, šamantinėti, šamatyti, šamatuoti, šanatyti*, 2 *šapuoti*, 1 *šarpuoti* (*šapenti, šapėti* — be šnek.), *šlamšnoti, šlamšti* 4-oji ir 5-oji reikšmės (kodėl kitos ne šnek.?), *šlapakiuoti, šlerkinėti* (*šlepsėti, šlepšinėti* — be šnek.), *šlerkuoti, šlerpinti, šlerpoti, šlerpti, šlervinti, šlervoti, šlevėdrinėti, šlevėdruoti, šlevendroti* (*šliominti* — tik su pažyma menk.), taip pat daiktavardžiai: 1 *šepšelis* 7-oji reikšmė (kodėl kitos be šnek.?), 1 *šakaras, šakarna,*

šakarnudelis, -ė, šlerkius (*šlernius* — be šnek., o *šlerva* — tik niek.), *šlerkos, šlervokas, šlevendra.* Ar čia bendrinės šnekamosios kalbos žodžiai? Šaltiniai ir vietos pažyma rodo, kad paprastai tai liaudies šnekamosios kalbos (tarmių) žodžiai.

Palyginkime žodžius, kurie LKŽ pateikti be jokių stilistinių pažymų: *sniaukroti, snūstinėti, spogčioti, sryguoti, stabarinti, stirnoti, stripuliuoti, striubuliuoti, stulpučiuoti, stupuliuoti, stursinėti, suinytis, susikuitėlis, -ė, susikumpėlis, -ė, susilaižėlis, -ė, susineržėlis, -ė, susisukėlis, -ė, susitūpėlis, -ė, sutrius, -ė, sužlibėlis, -ė, svaimėti, šalameikis, šalataika, šapnagis* 1-oji, 2-oji ir 3-ioji reikšmės, *šatragonas, šemeklinėti, šemeklis, šemelioti, šemeliotis, šemerioti, šemintinėti, šemšioti, šinkyti, škabalda, škabarda, škervinti, škiobrinti, šlaitinėti, šlamštauti, šlamštokas, -ė, šlapadraila, šleivakojis, -ė, šleivioti, šleivoti, šleivys, -ė, šleketuoti, šlepenti, šlepsėti, šlioti, šlitiniuoti, šlytinti, šliudrinėti, šliūkštinti* ir pan. Funkcinės konotacijos požiūriu šie žodžiai, rodosi, nesiskiria nuo pažymėtųjų šnek. Ir vieni, ir kiti turi ryškų emocinį bei ekspresinį ar vaizdinį atspalvius (deja, dažnai LKŽ nepažymėtus). Daugumas jų vis dėlto vartojami šnekamojoje liaudies kalboje, o ne bendrinėje šnekamojoje kalboje. Taigi peršasi išvada, kad LKŽ žodžių ar jų reikšmių žymėjimas pažyma šnek. yra labai subjektyvus ir nenuoseklus, tad koreguotinas ir instrukcijoje, ir praktiniame žodyno darbe.

Be pažymos šnek., LKŽ dar vartojamos pažymos dial., dz., r., suv. ir ž. Jos instrukcijoje teikiamos vartoti nereguliarioms fonetinėms, morfologinėms tarminėms formoms, taip pat tam tikroms tarminėms reikšmėms žymėti (LKŽ instrukcija 1980:29—30), kitaip sakant, fonetiniams, darybiniams ir semantiniams dialektizmams žymėti. Tarminiai žodžiai, kaip nurodoma instrukcijoje, šiomis pažymomis nežymimi, o kurioje tarmėje jie vartojami, parodo jų vartojimo šaltiniai ar vietos pažyma. Instrukcijoje pateikta ir keletas minėtų pažymų vartojimo pavyzdžių: *kap* (dial.), *gydrus, -i* (ž.), *ganinkla* (ž.), *antjoti* (ž.), *prigauti* 3-ioji reikšmė (dial.). LKŽ žodžiai *gydrus, -i* ir *ganinkla* vis dėlto žymimi dial., o ne ž. Gerokai pavarčius LKŽ, galima rasti ir dar vieną kitą žodį, žymimą pažymomis dial., dz., r., suv. ar ž. Pvz., pažyma dial. yra prie žodžių: *klėbys, lizas*, prie veiksmažodžio *ėsti* 2-osios reikšmės, bet jų kažkodėl nėra prie žodžių *skinstas, šaltenis, šašėlis, šešeli, šiulma, surusvas, -a, sužalias, -ia* ir daug kitų darybinių, fonetinių ir semantinių dialektizmų. Be to, šios pažymos taikytinos ne kilminei žodžių charakteristikai, o funkciniam stiliui žymėti. Dialektizmų, pateikiamų bendrinės kalbos žodynuose, pažymą dial. (ar konkrečios tarmės pažymą) galima būtų laikyti ir kilmine. Į pažymą šnek. ir dial., dz., r., suv., ž. reiktų žiūrėti kaip į konotacijos centro ir periferijos (arba giminės ir rūšies) santykį. Taigi terminų, reiškiamų pažymomis šnek. ir dial., apibrėžimai tikslintini, nes tokie instrukcijos nenuoseklumai atsispindi praktiniame LKŽ darbe.

LKŽ vartojama ir daugiau šnekamąjį kalbos stilių žyminčių pažymų: flk. (be instrukcijoje pateiktų su šia pažyma *gavėnas* ir 2 *kanapinis* 3-iosios reikšmės, ja žymimi žodžiai *raitojėlis, suvedėlis* ir kt.), rodanti, kad žodis ar jo reikšmė vartojamas tik tautosakoje, taip pat pažymos, konkrečiai rodančios,

kokiame tautosakos žanre vartojamas žodis ar jo reikšmė, pvz., d. (ja žymima, pvz., *rultupis, spurguolėlis, spurguonėlis*), ms. (ja žymimi mįslių žodžiai, pvz., *rangė* 2-oji reikšmė, *šakotynas, šaltabezda, šarangė, šarankaitė, šašė*), ps. ir kt. Šių pažymų vartojimas LKŽ, rodosi, daug priekaištų neturėtų sulaukti. Vis dėlto nenuoseklumo ir čia pasitaiko. Sakysim, daiktavardžiai *spurguolėlis* ir *spurguonėlis* turi pažymą d., o *raituolėlis, raituonėlis, raitutėlis, sūpužė, supuonėlis, -ė* pateikiami be jokios pažymos.

Šnekamosios konotacijos periferija laikytini ir vaikų kalbos žodžiai, LKŽ žymimi pažyma vk. Instrukcijoje ši pažyma kažkodėl duodama prie pažymų, rodančių emocinį bei ekspresinį žodžio, jo reikšmės ar posakio atspalvį (LKŽ instrukcija 1980: 38).

§3. Knyginį atspalvį turintys žodžiai LKŽ žymimi pažyma kng. Ši pažyma LKŽ instrukcijoje aiškinama taip: "knyginis žodis, jo reikšmė ar posakis, plačiau neįsigalėjęs kalboje, dažnai savo daryba ar reikšme svetimas jai" (LKŽ instrukcija 1980: 35). LKŽ įvade irgi sakoma panašiai: "knyginis, kaltinis žodis, jo reikšmė, posakis, plačiau neįsigalėjęs, turintis kitų atitikmenų literatūrinėje kalboje" (LKŽ I, XIII). Remiantis šiais aiškinimais, žodžiai *raštinyčia, rykė* 'valstybė, karalystė', *rykys, -ė* 'karalius, valdovas', *saupažintė, saupažintis, slygūnas* ir *slykūnas* 'slibinas', *šalaujis, -ė* 'svetimšalis', *širdgilingas, -a, širdgilus, -i* ir pan., rodosi, žymėtini pažyma kng., nes visi yra knyginiai, plačiau neįsigalėję ir turi atitikmenų bendrinėje kalboje. LKŽ rasti žodį, žymimą kng., nėra lengva, nes jų visame tome esti tik vienas kitas. Šiaip jau lingvistinės stilistikos darbuose knygine leksika įprasta laikyti oficialiuosius žodžius, kanceliarizmus, specialius žodžius bei terminus, paprastai vartojamus oficialiuose raštuose, publicistikoje, laikraščių informacijose, specialioje mokslo, meno, technikos ar pan. literatūroje, t.y. žodžius, kurie savo kilme ir vartojimo sfera yra knyginiai.

Pažymos kng. ir agr., anat., astr., biol., bot., chem. ir pan. ir šiuo atveju santykiauja kaip konotacijos centras ir periferija. LKŽ instrukcijoje į šį santykį neatsižvelgta, nes pažyma kng. yra pateikta prie pažymų, rodančių žodžio priklausymą tam tikram stilistiniam kalbos leksikos sluoksniui, o mokslo terminų pažymos — kitame paragrafe, atskirai. Matyt, terminai nelaikomi knygine leksika. Šiaip jau, nepaisant instrukcijos nenuoseklumo, mokslo terminų pažymos yra vartojamos palyginti nuosekliai ir sistemingai.

§4. Stilistinis žodžių apibūdinimas žodynuose turėtų priklausyti nuo konkretaus žodyno tipo bei keliamų uždavinių. Sakysime, I.Šmeliova mano, kad literatūrinės kalbos aiškinamajame žodyne nereikia žymėti knyginės leksikos, nes ji yra neutrali knyginių stilių kontekste, tačiau būtinos pažymos šnekamojo sluoksnio žodžiams, kurie knyginiame stiliuje ir grožinėje literatūroje paprastai vartojami kaip stilistinės priemonės (Шмелева 1974:182—186). LKŽ apima visuose funkciniuose kalbos stiliuose vartojamus žodžius, t.y. žodžius, surinktus iš tarmių, iš grožinės, mokslinės, politinės ir kt. literatūros kūrinių, iš periodinės spaudos, iš tautosakos rinkinių, iš visų žymesnių lietuvių kalbos žodynų ir svarbesniųjų senųjų raštų. Kadangi šnekamosios kalbos ir knyginės leksikos LKŽ yra daugiausia ir, kaip sakoma instrukcijoje bei įvade,

nenorima perkrauti žodyno pažymomis, ar nevertėtų šnekamosios ir knyginės konotacijos centro pažymų šnek. ir kng. atsisakyti, o žymėti tik jų periferijos žodžius, kurių stilistinis pobūdis mažiausiai kelia abejonių ir neaiškumų.

§5. Emocinei ir ekspresinei konotacijai nurodyti LKŽ sutrumpinimų sąraše ir instrukcijoje teikiamos tokios pažymos: euf., fam., iron., juok., keik., malon., menk., niek., vlg. (kad instrukcijoje tarp šių pažymų įrašyta ir pažyma vk., jau minėjome). Pavarčius LKŽ, visų pirma krinta į akis tai, kad stilistiškai konotuoti žodžiai paprastai apibūdinami vienu kuriuo — tik funkcinės arba tik emocinės bei ekspresinės — konotacijos atžvilgiu, nors gana dažnai viename žodyje kertasi dvejopa konotacija. Jau minėta, kad emociniai bei ekspresiniai atspalviai būdingesni šnekamojo stiliaus žodžiams. Tad žodis galėtų turėti pažymą ir šnek., ir menk., niek. ar kt. LKŽ paprastai žymima tik žodį esant šnekamąjį arba tik jį esant menkinamąjį, niekinamąjį, vulgarų ar pan. Krinta į akis ir tai, kad labai panašių ar visiškai vienodų emocinių bei ekspresinių atspalvių žodžiai vienur turi pažymą menk., kitur niek., o gana dažnai — be jokios pažymos, pvz.: *rukšna* žymima menk., o *rukata, rukena, rukna, rukšla* 4-oji reikšmė — be stilistinės pažymos; *rukšmyžioti* žymima niek., o *rukšmyžė, rukšpūžė* — be pažymos; *rupečka* 2-oji reikšmė, *rupkė* 2-oji reikšmė — niek., o *rupūžė* 2-oji reikšmė (apie žmogų) — be pažymos; *šašius, -ė* turi pažymą menk., *šašna* — be jokios stilistinės pažymos, o *šašnys* 1-oji reikšmė žymima menk., 3-ioji reikšmė — niek.; *šatrakojis, -ė, šatramazgis, -ė* žymimi menk., o *šatraūsis* — be pažymos; *šavalka* žymimas pažyma menk., o *šavedraila* — stilistiškai neįvertinta; *suburbėlis, -ė, subuvėlis, -ė, sučiurėlis, -ė, surūkėlis, -ė, sustumkelnis, -ė, sušutėlis, -ė* žymimi menk., *susidrėbėlis, -ė* — niek., o *sudrėbtuvas, sudribėlis, -ė, sudriskėlis, -ė, sudubėlis, -ė, sudžiūtrietis, -ė, sugniužėlis, -ė, sugrubnagis, -ė, sugrubėlis, -ė, sugvėrukšlis, -ė, suirėlis, -ė, sukepėlis, -ė, sukliokpilvis, -ė, sukriošėlis, -ė, surūgėlis, -ė, suskretėlis, -ė, susuktanosis, -ė* — be jokių stilistinių pažymų; *šunadvokatauti, šunadvokatis, šunagalys, -ė* ir *šungalis, -ė*, 1 *šunakis, -ė, šunalakis, -ė, šunapentis, -ė, šunbalis, šunbernis, šunbranktis, šunbrolis, šunburniauti*, 1 *šunburnis, -ė* 2-oji ir 3-ioji reikšmės, *šundaktaris, -ė, šundvaris, šuneika, šuniamalkė, šunmilčiauti, šunmokslis, šunpalaikis* 1-oji reikšmė žymimi menk., *šunagarys, -ė*, 2 *šunakaklis, -ė, šunaponis* ir *šunponis*, 1 *šunbiza*, 3 *šungalvis, -ė* 2-oji reikšmė, *šunmeistris, šunmurza, šunpalaikis* 2-oji reikšmė, *šunpautis, -ė, šunprūsis, -ė, šunrajys, -ė, šunskumpis, -ė, šunsnukis, -ė* 2-oji reikšmė, *šunsparnis, -ė, šunšaipa, šunuodegiauti, šunuodegiautojas, -a, šunuodegis, -ė* 2-oji ir 3-ioji reikšmės žymimi pažyma niek., o 2 *šunakis, -ė, šunbajoris, -ė, šunbarzdė*, 3 *šungalvis, -ė* 3-ioji reikšmė, *šuniadantis, -ė, šuniašlėktis, -ė, šunmilčiai, šunpranašis, -ė, šunsnukiuoti* pateikiami kaip stilistiškai neutralūs žodžiai, t.y. be jokių stilistinių pažymų.

Iš čia pateiktų pavyzdžių matyti, kad turintys menkinamąjį ar niekinamąjį atspalvį žodžiai ar jų reikšmės LKŽ stilistiškai apibūdinami nenuosekliai, o pažymos menk. ir niek. vartojamos be aiškesnių kriterijų. Kad būtų išvengta painiavos ir nenuoseklumų, matyt, vertėtų šiuos žodžius ir jų reikšmes žymėti tik viena menk. pažyma, o pažymos niek. išvis atsisakyti.

LKŽ instrukcijoje pateikti stilistinių pažymų iron. ir juok. aiškinimai beveik nesiskiria, nors nusakyti ir kitais žodžiais. Pažyma iron. aiškinama taip: "ironiškas, turįs ironijos, pašiepimo atspalvį žodis, jo reikšmė, posakis" (LKŽ instrukcija 1980: 37), o pažyma juok. — "juokiamas, pajuokiamai sakomas žodis, jo reikšmė ar posakis" (LKŽ instrukcija 1980:38). LKŽ sutrumpinimų sąraše pažyma juok. aiškinama irgi panašiai: "juokiamasis, juokiamai" sakomas žodis, jo reikšmė ar posakis. Taigi abiem pažymomis siūloma žymėti pajuokiamą, pašiepiamą atspalvį turinčius žodžius, jų reikšmes ar posakius. Be to, LKŽ ir "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" (1993) teikiamas tiktai veiksmažodis *juoktis*, t.y. be priešdėlio šio veiksmažodžio teikiama tik sangrąžinė forma. Taigi pažymą juok. aiškinti žodžiais "juokimas(is), juokiamai" nederėtų. Pažymos juok. aiškinimas, rodosi, būtų tikslesnis ir aiškesnis, pvz., toks: juokais, juokaujant sakomas žodis, jo reikšmė ar posakis.

Familiarius ar familiariai vartojamus žodžius, jo reikšmes ar posakius LKŽ sutrumpinimų sąraše ir LKŽ instrukcijoje (1980: 37) siūloma žymėti pažyma fam. Vis dėlto tokią pažymą surasti LKŽ nėra lengva. Taigi reikėtų arba šios pažymos atsisakyti, arba įsivedus ją vartoti. Šia pažyma galėtų būti žymimi, pvz., kad ir tokios žodžių reikšmės ar jų atspalviai: mama "žmona, pati (taip vyras vadina žmoną, turinčią vaikų)", tėvas "moters sutuoktinis, vyras" ir pan.

Emocinei bei ekspresinei konotacijai priskirtina ir vaizdinė leksika, kuriai žymėti LKŽ nėra specialios pažymos, pvz., *stypčioti, stypinėti, stypinti, styplinėti, styplinti* (1 *styrinti* — turi pažymą šnek.). Tokių žodžių vaizdinė informacija, vaizdiniai atspalviai nusakomi analogiškos stilistinės konotacijos sinonimu arba atitinkamu aprašomuoju aiškinimu. Vaizdinės leksikos pavyzdžiais dar galėtų būti, pvz., veiksmažodžiai *šlepenti, šlepsėti, šlitiniuoti, šlytinti*, taip pat ištiktukiniai veiksmažodžiai ir kt. Specialia stilistine pažyma nežymimi taip pat ištiktukai ir jaustukai, kurie atlieka vien tiktai emocinę bei ekspresinę funkciją.

LITERATŪRA

LKŽ — *Lietuvių kalbos žodynas* 3—15, Vilnius, 1956—1991; II leid. 1—2, 1968—1969.

LKŽ instrukcija — *Lietuvių kalbos žodyno instrukcija*, Vilnius: Lietuvos TSR MA Centrinės bibliotekos rotaprintas, 1980.

Pikčilingis J. 1975: *Lietuvių kalbos stilistika* 2, Vilnius: Mokslas.

Петрищева Е.Ф. 1984: *Стилистически окрашенная лексика русского языка*, Москва: Наука.

Шмелева И.Н. 1974: Принципы стилистической характеристики слова в общем словаре литературного языка (на русском материале). — *Всесоюзная научная конференция по теоретическим вопросам языкознания (11—16 ноября 1974 г.). Тезисы докладов секционных заседаний*, Москва, 182—186.

STILISTISCHE KENNZEICHNUNG DES WORTSCHATZES IM "WÖRTERBUCH DER LITAUISCHEN SPRACHE"

Zusammenfassung

Im Aufsatz wird das System der Angaben zum Stil im "Wörterbuch der litauischen Sprache" untersucht. Abgesondert wird die Kennzeichnung des Wortschatzes

vom Standpunkt der funktionellen stilistischen und expressiven emotionellen Konnotation aus betrachtet.

Manche funktionellen Angaben zum Stil (z. B. šnek. "umgangssprachlich") und die Angaben zur Kennzeichnung des Wortschatzes mit einer emotionellen Färbung (z. B. menk. "abwertend" und niek. "verächtlich" werden im "Wörterbuch der litauischen Sprache" sehr subjektiv und inkonsequent verwendet.